Nieuwsbrief 3, mei 2019

Dijkversterking Den Oever - Den Helder

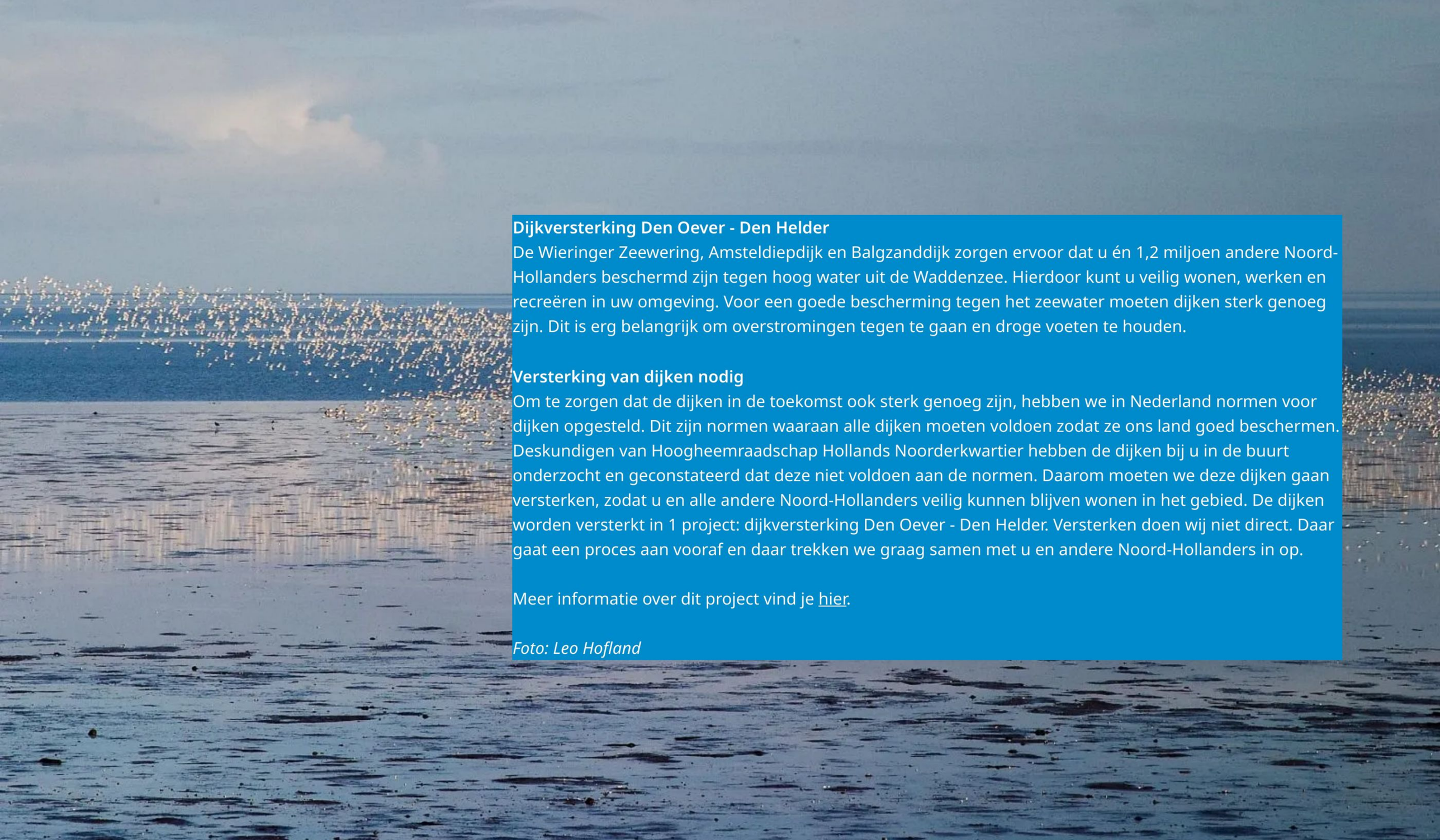

Dijkversterking Den Oever - Den Helder

De Wieringer Zeewering, Amsteldiepdijk en Balgzanddijk zorgen ervoor dat u én 1,2 miljoen andere Noord-Hollanders beschermd zijn tegen hoog water uit de Waddenzee. Hierdoor kunt u veilig wonen, werken en recreëren in uw omgeving. Voor een goede bescherming tegen het zeewater moeten dijken sterk genoeg zijn. Dit is erg belangrijk om overstromingen tegen te gaan en droge voeten te houden.

Versterking van dijken nodig

Om te zorgen dat de dijken in de toekomst ook sterk genoeg zijn, hebben we in Nederland normen voor dijken opgesteld. Dit zijn normen waaraan alle dijken moeten voldoen zodat ze ons land goed beschermen. Deskundigen van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier hebben de dijken bij u in de buurt onderzocht en geconstateerd dat deze niet voldoen aan de normen. Daarom moeten we deze dijken gaan versterken, zodat u en alle andere Noord-Hollanders veilig kunnen blijven wonen in het gebied. De dijken worden versterkt in 1 project: dijkversterking Den Oever - Den Helder. Versterken doen wij niet direct. Daar gaat een proces aan vooraf en daar trekken we graag samen met u en andere Noord-Hollanders in op.

Meer informatie over dit project vind je hier.

Foto: Leo Hofland

Resultaten veldonderzoek leiden tot aangepaste veiligheidsopgave

In de vorige nieuwsbrief vertelden we over het veldonderzoek om de waterstanden in de dijk te meten. Met de resultaten hebben we de bestaande modellen aanzienlijk verbeterd. We weten nu beter welke delen van de dijk niet veilig zijn. Hierdoor hebben we de onzekerheden in de oorspronkelijke berekeningen verkleind en kunnen we met meer zekerheid zeggen welk deel van de dijk versterkt moet worden.
De resultaten ziet u hieronder in beide kaartjes terug (bovenste kaartje = oorspronkelijke berekening en onderste kaartje = de optimalisatie n.a.v. de resultaten uit het veldonderzoek):

- Verkleining van de opgave voor bekleding (Alle tracés)
- Verkleining van de opgave voor binnenwaartse macrostabiliteit (Balgzanddijk)
- Volledig wegvallen van de opgave voor buitenwaartse macrostabiliteit (Balgzanddijk)

Deze aangepaste opgave is gepresenteerd tijdens de tweede dijkavond. Naar aanleiding van een review van de onderzoeksresultaten is de bovenstaande kaart op enkele details nog aangepast voor de opgave bekleding.

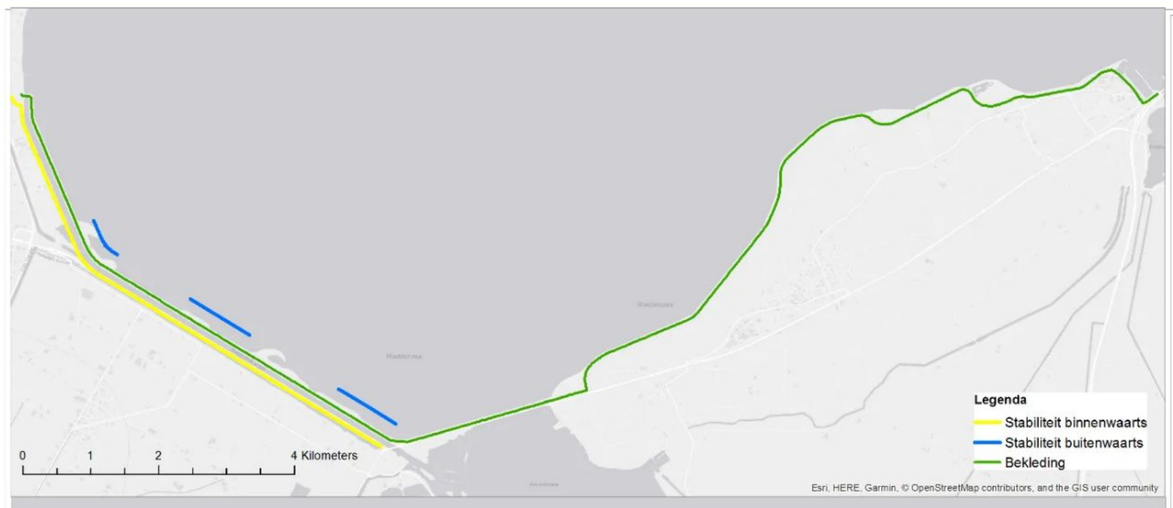

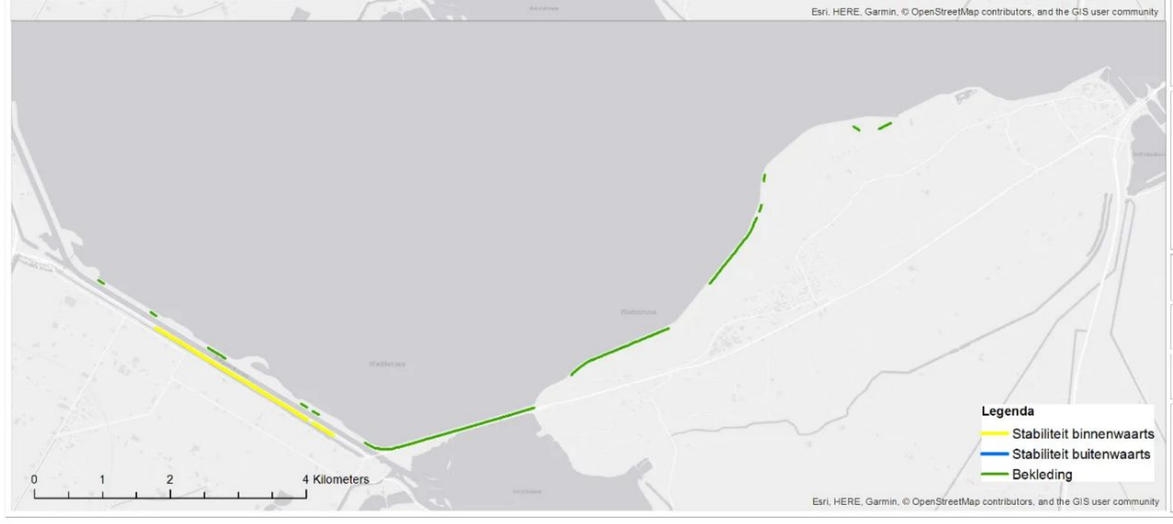

Klankbordgroep

Voor het project is een Klankbordgroep (KBG) in het leven geroepen met vertegenwoordigers vanuit allerlei organisaties en belangengroepen. De groep bestaat op dit moment uit vertegenwoordigers van Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Vogelwerkgroep Den Helder e.o., Dorpsvereniging Van Ewijcksluis, Landschapszorg Wieringen, Historische vereniging Wieringen, Wonderlijk Wieringen, Waddenvereniging en Rijkswaterstaat Noord-Nederland.
De groep adviseert het bestuur van HHNK (via Ambtelijke Begeleidingsgroep en Bestuurlijke Begeleidingsgroep) over de keuze van het Voorkeursalternatief en over eventuele tegengestelde/conflicterende belangen bij die keuze voor het VKA. Ook adviseren ze het projectteam over o.a het betrekken van de omgeving. Tijdens de tweede bijeenkomst op 25 maart heeft de KBG het projectteam geadviseerd over het voorstel voor de keuze van de Kansrijke alternatieven. De groep kon zich vinden in de keuzes.

Verslag tweede dijkavond

Op 2 april j.l. vond de tweede dijkavond plaats, dit keer in de vorm van een inloopbijeenkomst. Ruim 40 belangstellenden wilden meer weten over het voorstel voor de Kansrijke Alternatieven en de stand van zaken rond de meekoppelkansen. In een tweetal plenaire presentaties werd uitgelegd hoe om wordt gegaan met de meekoppelkans ‘ fietsen langs de Balgzanddijk’ en het Kansrijk alternatief ‘versterken voorlanden’. De bezoekers waren over het algemeen positief over de keuze van de Kansrijke Alternatieven.
Wat betreft ‘ fietsen langs de Balgzanddijk’ heeft HHNK uitgelegd dat dit niet als meekoppelkans voor dit project wordt gezien, vooral vanwege eerdere pogingen om dit vergund te krijgen. Mocht er een andere initiatiefnemer zijn die dit wil oppakken dan staat HHNK hier voor open. Dit leidde tot enige onvrede onder een aantal toehoorders die ter plekke besloten samen te bekijken of zij het initiatief kunnen nemen om deze ontwikkeling nieuw leven in te blazen.
Daarnaast is een korte presentatie gegeven over het alternatief ‘Voorlanden’. Het idee is om de golfaanval op de dijk te verminderen door b.v. kwelders aan te leggen. In dat geval hoeft de bekleding van de dijk minder zwaar versterkt te worden. De komende periode gebruiken we om uit te zoeken of dit haalbaar is.
Tot slot werd door toehoorders o.a. aandacht gevraagd voor de mariene ecologie (onderwaternatuur) en de effecten die dit alternatief hier mogelijk op heeft.
De kansrijke alternatieven zijn uiteindelijk – na vaststelling - via een internet portaal in te zien. U ontvangt hier nog nadere informatie over.

Vooruitblik op komend proces

Het projectteam heeft de selectie van de kansrijke alternatieven om de dijk te versterken afgerond. De Bestuurlijke Begeleidingsgroep (bestaande uit HHNK, de gemeenten Den Helder en Hollands Kroon en de provincie Noord-Holland) zal haar advies over de selectie eind juni/begin juli uitspreken. Daarna worden de Kansrijke alternatieven verder uitgewerkt.

Derde dijkavond

Begin juli wordt een derde dijkavond georganiseerd. Tijdens deze avond presenteren we de meer uitgewerkte kansrijke alternatieven. Wij vragen u die avond hierop een reactie te geven en aanvullingen te doen. Ook gaan we weer in op mogelijke meekoppelkansen. Dat zijn ontwikkelingen die mogelijk gekoppeld kunnen worden aan het dijkversterkingsproject. Wij geven u een overzicht van de geïnventariseerde meekoppelkansen en welke wij voor deze fase haalbaar achten.
Uw inbreng nemen wij mee om een voorstel te doen voor het Voorkeursalternatief, dit zullen we na de zomer in een vierde dijkavond aan u voorleggen. Hierna wordt het Voorkeursalternatief vastgesteld. Dit gebeurt door de Bestuurlijke Begeleidingsgroep. Deze legt haar advies voor aan het Dagelijks Bestuur van HHNK die het Voorkeursalternatief definitief vaststelt.
U ontvangt nog een aparte uitnodiging voor de derde dijkavond.

Roelf Hovinga, boswachter voor Landschap Noord-Holland

Roelf Hovinga vertelt dat hij even de bus in stapt voor dit interview, hij was namelijk net broedvogels aan het tellen. Dat hoort dus ook bij zijn werk als boswachter voor Landschap Noord-Holland (LNH). Vanuit LNH is hij vooral betrokken bij het dijkversterkingsproject vanwege de Balgzanddijk, een belangrijke zeewering langs een zeer waardevol deel van de Waddenzee, het Balgzand.

Ervaring met dijkversterkingsprojecten
Toen ik 13 jaar geleden kwam werken bij LNH was er net een dijkversterkingsproject afgerond. Wel ben ik bij andere projecten van HHNK betrokken geweest. Dit waren vooral onderhoudsprojecten waarbij het mijn rol was om te kijken of er bij de uitvoering voldoende rekening werd gehouden met bijv. het broedseizoen.

De Waddenzee bepaalt zijn eigen aanzien
Het bijzondere aan het gebied vind ik de uitgestrektheid, de openheid en het getij. De dynamiek van de Waddenzee is bijzonder, de Waddenzee bepaalt nog zijn eigen aanzien! Daarnaast de vogelrijkdom van het Balgzand, zoals de kolonies broedende sterns, de overwinterende velduilen en de vele tienduizenden steltlopers die er op doortrek verblijven. Een belangrijk deel van mijn werk – zoals ook vanmorgen – bestaat uit het monitoren van de vogelstand. Hoe gaat het met de diverse soorten vogels. Dit kun je onder andere doen door de broedvogels te tellen.

Van Dio Verbiest kregen we de volgende vraag voor je mee: Hoe en welke buitendijkse gebieden worden door LNH beheerd – en kun je iets meer vertellen over het Oeverse Schor?
LHN is beheerder van het westelijk deel dus tot aan Wieringen (daar valt het Oeverse Schor net buiten – dat hoort bij Staatsbosbeheer).

Ik kan wel iets vertellen over (het beheer) van ons deel van de Waddenzee en de schorren.
Eigenlijk heeft de Waddenzee zelf weinig fysiek beheer nodig. Behalve de buitendijkse schorren. Hier komen veel vogels en zij houden ervan dat het gebied open is, het gras moet dus kort gehouden worden. Dit betekent bijvoorbeeld op gezette tijden maaien of beweiden met schapen. Dat stem ik dan weer af met de boeren.

Regels en voorlichting
Het gebied is niet overal vrij toegankelijk, dus een deel van mijn tijd houd ik in de gaten of mensen zich ook aan die regels houden. Wat daarbij helpt, is goede voorlichting geven waarom het niet mag. Die voorlichting en informatie over het gebied geven we bijvoorbeeld samen met de Waddenvereniging in Natuurinformatiecentrum 't Kuitje in Den Helder. Daarnaast vergen recent allerlei overleggen door toenemende aandacht voor de Waddenzee steeds meer tijd. Het is belangrijk om een balans te vinden tussen het behoud van de natuur en het invullen van wensen uit de omgeving. Denk bijvoorbeeld aan het bieden van meer recreatiemogelijkheden of projecten die spelen in het gebied zoals de dijkversterking.

Wat is je grootste zorg?
Hoe moet ik dat uitleggen... De Waddenzee is heel dynamisch en verandert voortdurend maar ook de mens heeft grote veranderingen aangebracht. Denk bijvoorbeeld aan de aanleg van de Afsluitdijk. Eigenlijk lopen de effecten daarvan nog steeds door, het gebied verdroogt daardoor en geulen slibben dicht. Aan de andere kant bereiden we ons voor op de klimaatverandering (hogere zeespiegel) waardoor de Waddenzee zou kunnen 'verdrinken'. Er spelt zoveel in dit gebied.
Soms doen we dingen in de Waddenzee waar we de gevolgen niet helemaal van kunnen overzien. Als je bijvoorbeeld een weg door een bos aanlegt en daarvoor een groot deel van de bomen omkapt, is het duidelijk dat dat schadelijk is voor het bos. Maar voor de Waddenzee is dat soms moeilijker in te schatten. Hier lopen effecten van bodemdaling door gas- en zoutwinning, visserij, uitbaggeren van vaargeulen, recreatie, zandsuppletie- en dijkversterkingsprojecten door elkaar heen en hebben we tegelijkertijd te maken met de stijging van de zeespiegel. Je probeert het gebied zo goed mogelijk te beschermen en er kan veel maar het is moeilijk om de effecten van al die activiteiten op korte termijn in beeld te krijgen.

Wanneer is het project voor jou geslaagd?
Als de dijk weer jaren vooruit kan en we veilig kunnen wonen. Maar dan wel met een variant/oplossing waar het Balgzand niet slechter van wordt...

Bij een maatregel als extra afzalt aanbrengen, heb je alleen tijdelijke hinder (tijdens de uitvoering) voor het gebied. Andere maatregelen hebben blijvende impact op de natuur, zoals extra zand en daarmee duinen of vooroevers aanbrengen. Dat heeft ook veel gevolgen voor de voedselrijkdom van het wad en dus ook de daarvan afhankelijke vissen en trekvogels. Je gaat dan bijvoorbeeld bestaande slikkige wadplaten omvormen naar kwelders. Het is natuurlijk iets typisch Nederlands om de zee in te polderen en er land van te maken. Gevoelsmatig is extra land maken misschien winst voor de natuur, maar voor wadvogels als Kanoet, Rosse Grutto en Wulp is voldoende oppervlakte voedselrijke wadplaten veel belangrijker dan extra schor. Daar moeten we goed over nadenken met elkaar. Het is Europees beschermde topnatuur en voor mij is het belangrijk om het oorspronkelijke karakter van het gebied zo min mogelijk aan te tasten.

Werk en privé
Eigenlijk lopen werk en privé bij mij nogal door elkaar heen. Ik ben net voor de tweede keer vader geworden van een zoon, de schaarse vrije tijd die er daardoor overblijft breng ik echter ook graag in onze natuurgebieden door. In het voorjaar bijvoorbeeld door rond zonsopkomst broedvogels te tellen, zo vroeg op de ochtend is de wereld op z'n mooist!

En van wie wil je in de volgende nieuwsbrief meer horen?
Misschien van Leon Kelder van SBB?

Foto: Gerard Bos

Robert Zijlstra, adviseur waterveiligheid en morfologie bij Rijkswaterstaat

Robert Zijlstra komt voorafgaand aan dit interview uit een overleg over zandsuppleties. Rijkswaterstaat Noord Nederland (RWS NN) waar hij werkt, is waterbeheerder van de Waddenzee en zorgt voor een veilige kust van de eilanden. RWS verzorgt ook het nautisch beheer op de Waddenzee en is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit en het natuurbeheer van de Waddenzee.

Kansen
Vanuit dit laatste aspect kijk ik nu mee met het dijkversterkingsproject. Ik zit in de Klankbordgroep en probeer of er, naast dat de dijk op een goede manier versterkt wordt, kansen liggen om ook op ecologisch vlak het gebied en de Waddenzee te verbeteren. Er liggen nu nog geen concrete voorstellen maar die proberen we nu gezamenlijk te verkennen. Aanstaande donderdag is er bijvoorbeeld een workshop en kijken we daar samen met het HHNK, de provincie, gebiedskenners en specialisten naar.

Programma Grote Wateren
RWS werkt in opdracht van de ministeries I&W en LNV aan het 'Programma Grote Wateren' (). "Daarin zoeken we naar goede maatregelen om het ecologische functioneren van de Waddenzee te verbeteren. Eenvoudig gesteld: iets goeds doen voor vogels,vissen of hun habitat". In Nederland hebben we alles waterhuishoudkundig gezien helemaal ingericht (met o.a. dijken) maar daardoor hebben we wel een aantal barrières opgeworpen voor de natuur. Met dit programma proberen we deze barrières te 'verzachten'. Denk bijvoorbeeld aan minder scherpe overgangen tussen land en water door het creeren van overgangsgebied, het verbeteren van vismigratie of plekken voor vogels om te broeden of te foerageren.

Van techniek naar ecologie
In het verleden werkte ik bij de provincie Friesland en was ik onder andere betrokken bij de Afsluitdijk en de dijkverbetering op Ameland. Soms vanuit de techniek, zoals nu ook nog als technisch manager voor de dijkversterking op Vlieland, maar soms ook vanuit een proces rol. En nu dus wat meer vanuit de ecologie. Via het 'Programma Grote Wateren' kijken we nu bij alle grotere dijkversterkingen samen met de waterschappen naar kansen voor de ecologie. Ook bij de Lauwersmeerdijk bijvoorbeeld.

Dynamiek
Ik houd veel van de kust en vooral die van het Waddengebied. De grootschalige dynamiek zowel morfologisch (zand en water) als ecologisch. En bij storm is het natuurlijk helemaal geweldig. De branding, het blijft fascineren! Het gebied is continu in beweging en aan het veranderen.

Slibt de Waddenzee dicht en wordt de zeewaterspiegel stijging bijgehouden?
Die vraag kregen we vorige keer voor je mee. De zeewaterspiegel stijgt, op dit moment met ongeveer 18cm per eeuw. De Waddenzee is prima in staat om dit bij te houden, legt Robert uit. Ook bij iets snellere stijging van de zeespiegel verwachten we dat dit gewoon goed gaat. Bij meer extreme stijging van de zeespiegel, bijvoorbeeld 2m per eeuw, kan de Waddenzee gaan verdrinken. Maar dat is voorlopig nog lang niet aan de orde. En mocht dat toch gebeuren dan duurt het nog heel lang voordat daadwerkelijk platen verdrinken.

Het westelijk deel van het Waddengebied heeft echter ook nog met iets anders te maken. Namelijk de effecten van de aanleg van de Afsluitdijk en andere bedijkingen. Dat heeft veel meer invloed dan het stijgen van de zeespiegel. Het evenwicht is door het afsluiten van de Zuiderzee verstoord en de Waddenzee heeft hier de behoefte om zich op te vullen. Geulen die vroeger veel water naar de Zuiderzee brachten en afvoerden verloren hun functie en vullen zich op. Die effecten zijn nog steeds merkbaar en het zal nog heel lang duren voordat er weer sprake is van een natuurlijk evenwicht. Delen van de Waddenzee zoals het Balgzand hogen hierdoor op. Dat gaat sneller dan de zeespiegelstijging. Grote delen van de bodem van de westelijke Waddenzee stijgen over grote delen dus sneller dan de zeespiegel. Uiteindelijk zal er een nieuw soort evenwicht ontstaan, mogelijk vergelijkbaar met dat van de situatie zoals de huidige Oostelijke Waddenzee. Voor de Waddenzee is een zekere zeespiegelstijging van belang. Is die te laag dan verlandt de Waddenzee, is die te hoog dan kan de Waddenzee juist verdrinken. Het is een bijzondere balans.

Het blijft natuurlijk moeilijk te zeggen, maar ik denk dat andere factoren dan zeespiegelstijging een grotere bedreiging zijn voor het gebied. Denk daarbij aan het gebrek aan goede leefgebieden en verstoring. Voor sommige vogelsoorten is het erg belangrijk dat ze ongestoord kunnen broeden en overwinteren. Mensen realiseren zich soms bijvoorbeeld niet dat vogels die opvliegen als je passeert op een dag meer energie verbruiken dan vogels die niet gestoord worden. Dit lijkt niet zo erg, de vogel komt gewoon weer terug. Maar het kan betekenen dat ze niet voldoende energie overhouden om een strenge winter te overleven... Duurzaam medegebruik van dit mooie gebied, met voldoende ruimte en rust voor de natuur, is daarom heel belangrijk.

Wat is je grootste zorg?
Dit dijkversterkingsproject zie ik eigenlijk niet als zorg maar vooral als een kans om hopelijk iets moois voor de Waddenzee te kunnen doen.

Als we samen een goed beeld hebben wat we ecologisch gezien kunnen verbeteren en ook weten wie dat dan uiteindelijk gaat oppakken, ben ik tevreden. Het kan namelijk zijn dat de kansen die wij zien niet door HHNK kunnen worden uitgevoerd als onderdeel van het dijkversterkingsproject maar als een andere partij het dan wel oppakt, is dat natuurlijk ook goed. Het gaat erom dat we draagvlak hebben voor de gekozen oplossing en breder kijken dan alleen de dijkversterking.

Buiten genieten
Ik ben veel buiten en loop graag langs de zee. Voor mijn werk ben ik vaak op de eilanden en dat is prachtig. Het betekent wel dat ik als ik thuis ben, ik woon in Groningen, wat vaker voor het bos of de hei kies om een rondje (hard) te lopen. Ik probeer dan mijn drie dochters mee te krijgen. Dat kost soms wat moeite, maar eenmaal buiten geniet iedereen volop.

En van wie wil jij in de volgende nieuwsbrief meer horen?
Misschien van Martin Baptist, een ecologisch specialist, van Wageningen Marine Research (WMR)?

De Balgzanddijk van 1923 tot 1926
De Balgzanddijk is het resultaat van de aanleg van het Balgzandkanaal. Dit nieuwe kanaal vanuit het Amsteldiep naar de Zuiderzee bij Den Helder was noodzakelijk voor de afwatering van het Amstelmeer en het oude land. Bovendien moest de nieuwe Wieringermeerpolder goede scheepvaartverbindingen krijgen en ook daar voorzag het Balgzandkanaal in. Het kanaal werd in 1923-1926 buiten de oude zeedijken van de Anna Paulownapolder en Het Koegras in het wad uitgebaggerd. Aan de zeekant kwam een nieuwe zeedijk, de Balgzanddijk. Gehoopt werd dat de bagger uit het kanaal goed genoeg was voor de aanleg van de dijk. Dat viel echter tegen. De ondergrond bestond uit slappe klei- en veenlagen en er moest goed zand van elders worden aangevoerd. Opgelost waren de problemen hiermee nog niet omdat het wad vaak het gewicht van dat zand niet kon dragen. Het kwam zelfs voor dat het verse dijklichaam binnen een paar minuten in de modder wegzakte. Het Balgzandkanaal kreeg via een schutsluis bij De Kooy verbinding met het Noordhollandsch Kanaal. Deze foto van de aanleg van kanaal en dijk uit 1926 toont deze schutsluis. Rechtsboven in de knik van de weg de boerderij De Oosterkooy en wat verderop de bebouwing langs Schorweg in de Anna Paulownapolder.

Waar is deze foto gemaakt?

Komt dit u bekend voor? Weet u waar deze foto is gemaakt? Stuur uw antwoord in en maak kans op een uniek HHNK badlaken.

Het antwoord op de prijsvraag in de vorige nieuwsbrief was Balgzanddijk.

Naam

Email adres

Antwoord

Insturen